

RESTAURÁTORSKÁ ZPRÁVA

Petr Brandl: „Kající Maří Magdalena“, kolem roku 1710

Signováno

Technika: olej na plátně, rozměry: 113,5 x 84 cm

Inv. č.: VO 10005

Restaurovala ak. mal. Zora Grohmanová v r. 2005 - 2006

Stav před restaurací

Plátno bylo zvlněné a kolem obvodu obrazu byla proznačená vnitřní hrana blintrámu. Barevná vrstva byla krakelovaná a místy uvolněná i s podkladem. Obraz má originální rozměr a pokrývala jej silná vrstva zažloutlého laku. Malba byla restaurována a rentoilována zřejmě na počátku 20. století. Podlepení se však kvůli degradaci škrobového lepu stalo nefunkčním. Na pravé stránce otevřené knihy u pravé ruky Maří Magdaleny je autorská signatura štětcem, hnědošedou barvou: „P.Brandl“, bez datování.

Průzkum

Prohlídka obrazu v UV světle ukázala nejmladší přemalby a opravy na pozadí za postavou Maří Magdaleny a na drapériích v celé dolní části. Vrstvy olejovopryskyřičných laků zářily žlutozelenou luminiscencí.

RTG snímky odhalily nesčetné množství fragmentů barevné vrstvy první verze obrazu či podmalby, které autor nedokonale odstranil. Spodní, světlejší malba se v četných ostrůvcích vyskytuje zvláště pod tmavými lazurami pozadí nad zátiším s knihou a lebkou. Na RTG snímku i v postranním osvětlení se rýsují nad hlavou Magdaleny dvě téměř rovnoběžné nedokončené rysy kružidlem, které zřejmě měly naznačovat budoucí svatozář nad hlavou světice. Zároveň na snímcích můžeme pozorovat Brandlův rukopis a pro něj charakteristické nasazení nejvyšších světél. Plátno, ručně tkané se spoustou uzlíků a zesílených nití má hustotu 10 x 13 na cm².

Mechanické sondy odkryly pod zhnědlými laky a přemalbami původní, podstatně chladnější barevnost obrazu. Dále se zřetelně potvrdil na RTG snímcích zjištěný problém nedokonale odstraněné první verze malby, když byly v těchto místech sejmuty laky a hnědé

přemalby. Kontrast středně šedé fragmentární vrstvy a původní temné lazury, která časem zprůhledněla vysvětluje rozsah pozdějších rozsáhlých přemaleb v těchto partiích. V horní části pozadí dochází k opačnému efektu. Podmalba je zde naopak tmavší a konečná vrstva malby světlejší. Její vrcholy jsou odřené a plocha pozadí je barevně nejednotná. Na pozadí vlevo nahoře se vyskytlo několik spálených míst malby až na bolusový podklad. Povrch je na několika místech mírně propadlý. Stejná poškození byla ještě zaznamenána na levém oku Magdaleny a na modré drapérii vpravo dole. U inkarnátů chybí finální lazury stínů a červená lazura na cihlově červené sukni světice.

Malba je celá prostoupena sekundární krakeláží. Největší krakely se objevují tam, kde barevná vrstva obsahuje vysoký podíl olovnaté běloby /inkarnát/. Ta je hrubě třená a na tmných místech obrazu jsou její jednotlivá zrna viditelná, neboť šedá podmalba bělobu samozřejmě obsahuje.

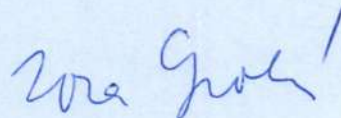
Laboratorní průzkum vzorků odebraných z obrazu provedla Ivana Vernerová z laboratoře NG. Podklad malby tvoří červený bolus pojený olejem. Na něm se nachází šedá, pod postavou Magdaleny zřejmě v přípravné modelaci nanesená podmalba, která se vyskytuje zvláště u Brandlových raných prací. Šedá podmalba je zdvojená u modré drapérie a spolu s dvojnásobnou modrou barevnou vrstvou může být autorským pentimenti. Modř byla identifikována jako pruská. Odborná literatura její rozšíření připouští až kolem roku 1720, ale z restaurátorských průzkumů vyplývá, že byla užívána již o desetiletí dříve. Kromě olovnaté běloby byly zjištěny žluté okry, železitá červeň a uhlíkatá čern. Pigmenty mají velké zrno, jsou hrubě třené, což odpovídá známé technice Petra Brandla.

Provedení restaurace

Ze zadní strany obrazu byl sejmут starý plátěný přelep a odstraněny zbytky škrobového lepu. Barevná vrstva byla zvláčněna roztokem elemi v destilovaném terpentýnu a vyrovnána vodní parou na vakuovém nažehlovacím stole. Podlepení novým plátnem se dělo pomocí voskopryskyřičné směsi. Kvůli stabilizaci roviny podložky obrazu byla mezi originální a dublující plátno přidána mezivrstva vliselínu. Teprve po zažehlení malby byly z jejího povrchu sejmuty nepůvodní laky, retuše a přemalby a nevyhovující staré tmely.

Po celkovém vyčištění byl obraz znovu vyrovnán na vakuovém stole a napnut na bývalý, dosud fungující blintrám. Jen jeho vnitřní hrana byla zaoblena, aby nedocházelo ke kontaktu plátna s dřevěnými příčkami.

Nakonec byla všechna poškození zatmelena voskopryskyřičným tmelem. Imitativní retuš byla podložena akrylovými barvami a dokončena pryskyřičnými lazurami. Velmi náročné a problematické bylo estetické propojení spodních a svrchních vrstev šedého pozadí. Místa musela být světlejší autorská podmalba úplně zakryta tmavší retuší, jinde naopak musela být tmavá místa vysvětlena. Jedině tímto technologickým kompromisem mohl být tento Brandlův významný obraz opět rehabilitován a vrácen do přijatelné podoby. Restaurovaná malba byla nalakována damarovým lakem s přísadou včelího vosku a polymerovaného oleje.

V Praze, dne 25. června 2006

ak. mal. Zora Grohmanová

Seznam fotografické dokumentace

1. P. Brandl: „Kající Maří Magdalena, obraz v barokním rámu, stav před rest.
2. Zadní strana obrazu
3. Stav před restaurací – celek
4. Zadní strana obrazu – celek
5. Polodetail
6. Polodetail
7. Polodetail
8. Detail
9. Detail
10. Detail
11. Detail
12. Snímek v postranním osvětlení – celek
13. Makrosnímek malby pozadí vlevo nahoře v postr. osvětlení
14. Makrosnímek inkarnátu
15. Makrosnímek inkarnátu v postr. osvětlení
16. Snímek luminiscence v UV světle – celek
17. Snímek luminiscence v UV světle – stav se sondami
18. Stav se sondami – detail
19. Stav se sondami – celek
20. RTG snímek hlavy Magdaleny
21. Stav se sondami – horní část obrazu
22. Makrosnímek spálené malby – pozadí
23. Makrosnímek – sonda
24. Makrosnímek – sonda
25. Makrosnímek – sonda
26. Detail – sonda
27. Makrosnímek – sonda
28. Makrosnímek – sonda
29. Makrosnímek – sonda
30. Makrosnímek – sonda – fragmenty spodní barevné vrstvy
31. Přemalba světlé drapérie
32. Stav obrazu po očištění a zatmelení – celek
33. Polodetail – stav po zatmelení
34. Polodetail – stav po zatmelení
35. Detail – stav po zatmelení
36. Detail – stav po zatmelení
37. Stav po restauraci – celek
38. Stav po restauraci – polodetail
39. Stav po restauraci – detail
40. Stav po restauraci – polodetail
41. Stav po restauraci – polodetail
42. Stav po restauraci – detail
43. Stav po restauraci – detail
44. Stav po restauraci – detail
45. Stav po restauraci – detail signatury
46. – 57. Laboratorní zpráva

